

Briuselis, 2015 05 13
COM(2015) 263 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2015 m. Latvijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2015 m.
Latvijos stabilumo programos**

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2015 m. Latvijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Latvijos stabilumo programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją²,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas³,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonominės politikos koordinavimu, ir daugiausia dėmesio skirti toms svarbioms sritims, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas;
- (2) 2010 m. liepos 13 d., remdamasi Komisijos pasiūlymais, Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių, kurios kartu sudaro integruotas gaires. Į šias integruotas gaires valstybių narių paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonominę ir užimtumo politiką;

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² COM(2015) 263.

³ P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069.

- (3) 2014 m. liepos 8 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl 2014 m. Latvijos nacionalinės reformų programos ir pateikė nuomonę dėl atnaujintos 2014 m. Latvijos stabilumo programos;
- (4) 2014 m. lapkričio 28 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą⁴, kuria pradedamas 2015 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą⁵, kurioje nenurodė, kad Latvija yra viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;
- (5) 2014 m. gruodžio 18 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino prioritetus, pagal kuriuos reikia skatinti investuoti, spartinti struktūrines reformas ir vykdyti atsakingą augimui palankų fiskalinį konsolidavimą;
- (6) 2015 m. vasario 26 d. Komisija paskelbė 2015 m. Latvijos ataskaitą⁶. Šalies ataskaitoje įvertinta pažanga įgyvendinant 2014 m. liepos 8 d. priimtas šaliai skirtas rekomendacijas;
- (7) 2015 m. balandžio 17 d. Latvija pateikė 2015 m. nacionalinę reformų programą ir 2015 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (8) šiuo metu Latvijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir ji naudojasi Eurostato patvirtinta sąlyga dėl sisteminės pensijų reformos vykdymo. Stabilumo programoje Latvija paprašė, kad, atsižvelgiant į tebevykdomą esminę struktūrinę sveikatos priežiūros sektoriaus reformą, būtų leista laikinai nukrypti nuo reikalaujamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo. Sveikatos priežiūros sektoriaus reformos biudžeto išlaidos 2016 m. sudarys 0,2 % BVP. Apskaičiuota, kad įvykdžius reformą užimtumas iki 2023 m. padidės 0,6 %, o BVP lygis – 2,2 %. Įvertinta, kad teigiamas poveikis ekonomikos augimui ir ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui yra tikėtinas. Tačiau, remiantis Komisijos 2015 m. pavasario prognoze, 2016 m. prognozuojamas 2,2 % BVP struktūrinis deficitas viršija tinkamą patikimumo ribą Sutartyje numatytos 3 % BVP pamatinės vertės atžvilgiu, o tos ribos reikėtų laikytis, kad būtų galima taikyti struktūrinių reformų sąlygą. Todėl, nors ir pripažindama, kad šiuo metu vykdoma sveikatos priežiūros sektoriaus reforma yra pagrįsta, Taryba mano, kad Latvija neatitinka reikalavimų, kad galėtų pasinaudoti prašoma galimybe laikinai nukrypti 2016 m.;
- (9) 2015 m. stabilumo programoje vyriausybė numato, kad 2016 m. nominalus deficitas bus iš esmės stabilus ir sudarys 1,4 % BVP, 2017 m. – 1,3 % BVP, o 2018 m. išaugs iki 1,7 % BVP. Kad pasiektų šiuos tikslus, vyriausybė ketina 2016 m. pasiekti 1,8 % BVP struktūrinį deficitą, o nuo 2017 m. – 1,4 % BVP struktūrinį deficitą. Stabilumo programos plane numatytas nukrypimas pagrįstas struktūrinės reformos sąlyga, kurios taikyti Latvija, regis, negali, o planuojamos papildomos išlaidos gynybai 2016–2019 m. klasifikuotos kaip vienkartinė operacija. Stabilumo programoje numatyta, kad valdžios sektoriaus skolos santykis sumažės nuo 37 % BVP 2015 m. iki 34 % BVP iki 2018 m. Tuo laikotarpiu pasitaikys metinių svyravimų dėl likvidžiojo turto kaupimo skolos valdymo tikslais. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. 2015 m. numatytos

⁴ COM(2014) 902.

⁵ COM(2014) 904.

⁶ SWD(2015) 33 *final*.

priemonės didžia dalimi įgyvendinamos, kaip numatyta biudžete. Tačiau priemonės, kurias taikant būtų pasiekti planuojami deficito tikslai po 2016 m., nėra pakankamai konkrečiai išdėstytos. Remiantis Komisijos 2015 m. pavasario prognoze, Latvija 2015 m. atitinka reikalavimus, atsižvelgiant į pensijų reformos sąlygos taikymą. 2016 m. kyla didelio nuokrypio rizika. Atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su pensijų reforma, reikalaujama, kad struktūrinis balansas pagerėtų 0,3 % BVP. Remiantis Komisijos prognoze, jis pablogės 0,3 % BVP ir tai susiję ir su faktu, kad išlaidų gynybai negalima klasifikuoti kaip vienkartinių priemonių. Remdamasi stabilumo programos vertinimu ir atsižvelgdama į Komisijos 2015 m. pavasario prognozę, Taryba mano, kad yra rizika, jog Latvija nesilaikys Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

- (10) steigiama nacionalinė nepriklausoma akreditavimo įstaiga ir rengiamas naujas, į kokybę orientuotas Latvijos aukštojo mokslo finansavimo modelis. Nepaisant tam tikros pažangos reformuojant mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą vadovaujantis pažangiosios specializacijos sistema, nepakankamas viešasis finansavimas susiskaidžiusioje mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemoje lemia prastus mokslinius rezultatus. 2013 m. Latvija į MTTP investavo tik apie 0,6 % BVP ir tai trečias pagal prastumą rodiklis Europos Sąjungoje. Viešųjų MTTP intensyvumas 2013 m. sudarė tik 0,43 % BVP. Inovacijų ir privačiųjų investicijų į didesnės pridėtinės vertės ir žinioms imlius sektorius trūkumas trukdo konkurencingumui;
- (11) nepaisant mažinant nedarbą padarytos pažangos, reikalingi tolesni veiksmai, kad būtų užkirstas kelias jaunimo nedarbui ir ilgalaikiams neigiamiems to padariniams, ypač atsižvelgiant į mažėjančią darbo jėgą. Latvija padarė tam tikrą pažangą reformuodama profesinio rengimo ir mokymo sistemą ir jos aspektą – pameistrystę; tačiau užtikrinti jos patrauklumą vis dar sudėtinga, nes MVĮ aktyviai nedalyvauja;
- (12) nepaisant to, kad atlikta nemažai analitinio ir planavimo darbo, socialinės paramos reformos nepasistūmėjo į priekį ir nėra pakankamai pagrįstos biudžeto planuose. Mažos aprėpties ir neadekvačios nedarbo ir šalpos išmokos trukdo imtis efektyvių veiksmų, kuriais mažinamas skurdas, socialinė atskirtis ir didelis nelygybės rodiklis. Šiomis sąlygomis socialinės išlaidos nedarą didelio poveikio skurdo mažinimui. 2014 m. apie 32,7 % Latvijos gyventojų grėsė skurdas arba socialinė atskirtis ir pajamų nelygybė tebėra viena didžiausių ES. Aktyvios darbo rinkos politikos finansavimas ir aprėptis tebėra maži, palyginti su kitomis ES šalimis. Didelis mokesčių pleištas vis dar atgraso mažas pajamas gaunančius asmenis nuo oficialaus darbo ir mažina žemos kvalifikacijos darbuotojų paklausą, o didelis aplinkos ir nekilnojamojo turto mokesčių potencialas nėra išnaudojamas. Kadangi valstybinė sveikatos priežiūra menkai finansuojama ir dažnai reikia mokėti iš savo kišenės, taip pat nepakankamai dėmesio skiriama su rezultatais susietoms paskatoms bei efektyvumui ir trūksta priežiūros koordinavimo, todėl didelė dalis gyventojų neturi galimybių gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Yra dar daug galimybių didinti išlaidų efektyvumą bei gerinti sistemos kokybę ir susieti ligoninių finansavimą su rezultatais grindžiamais mechanizmais;
- (13) Latvija padarė didelę pažangą vykdydama teismų sistemos reformą. Tačiau civilinių ir komercinių bylų išnagrinėjimo rodiklis išlieka žemas ir tai sudaro papildomą našą verslui, o Teisėjų tarybos ir teismų pirmininkų vaidmuo įgyvendinant teismų reformas turėtų būti sustiprintas. Kova su mokesčių slėpimu nepakankama, neužtikrinamas tinkamas mokesčių surinkimas, o mokesčių vengimo rodiklis išlieka aukštas. Nors buvo priimtas Bankroto įstatymas, dar reikia daug nuveikti, kad būtų parengta tinkama bankroto politika ir efektyvi bankroto administratorių priežiūros

sistema. Griežtesnių kovos su interesų konfliktais ir korupcija priemonių taikymas, ypač pažeidžiamuose sektoriuose, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, statybos ir sveikatos priežiūros, turėtų teigiamos įtakos verslo aplinkai ir viešųjų paslaugų kokybei. Nepadaryta pažangos įgyvendinant Konkurencijos tarybos pasiūlymus dėl Konkurencijos įstatymo pakeitimų, kad ji institucine ir finansine prasme būtų labiau nepriklausoma imtis veiksmingų priemonių viešųjų įstaigų atžvilgiu. Parlamentas nepriėmė Viešojo administravimo įstatymo. Bus svarbu įtraukti vietos valdžios institucijas;

- (14) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Latvijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2015 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą, taip pat įvertino veiksmus, kurių Latvija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Latvijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose;
- (15) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo Latvijos stabilumo programą ir savo nuomonę⁷ visų pirma pateikė toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Latvijai 2015–2016 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2015 ir 2016 m. nuokrypis nuo vidutinio laikotarpio tikslo neviršytų leidžiamos ribos, susijusios su sisteminė pensijų reforma.
2. Gerinti profesinį rengimą ir mokymą, paspartinti mokymo programų reformą ir siūlyti daugiau pameistrystės vietų. Užtikrinti, kad pagal naują aukštojo mokslo sistemos finansavimo modelį būtų gerinama kokybė. Tinkamiau orientuoti mokslinių tyrimų finansavimą ir labiau skatinti privačias investicijas į inovacijas remiantis pažangiosios specializacijos sistema.
3. Imtis konkrečių veiksmų socialinės paramos sistemai reformuoti užtikrinant išmokų adekvatumą ir imtis priemonių užimtumo galimybėms padidinti. Sumažinti didelį mokesčių pleišta mažas pajamas gaunantiems asmenims, perkeliant mokesčių našta kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia ekonomikos augimui. Imtis veiksmų sveikatos priežiūros sistemos prieinamumui, išlaidų efektyvumui bei kokybei pagerinti ir ligoninių finansavimui susieti su rezultatais grindžiamais mechanizmais.
4. Gerinti teismų sistemos efektyvumą didinant visų šalių (įskaitant bankroto administratorių) atskaitomybę, suteikiant tinkamas priemones kovoti su mokesčių slėpimu ir stiprinant Teisėjų tarybos vaidmenį. Patobulinti viešojo administravimo teisės aktus, kad būtų sugriežtinta interesų konfliktų prevencijos sistema, o darbo užmokesčiai būtų susieti su atsakomybės sritimis.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

⁷ Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.